

(א) ופי' רש"י לקמן קט' ד"ה
מחבר עילתו (ב) ופי' סו' (ג)
(ד) ופי' שור ג' ענין
לשור (ה) ופי' ענין ענין
שפי' דקנא מ' תלפית
דקנא (ו) ופי' ית' ד' (ז)
(ח) ופי' ענין (ט) ופי' ענין
מכ' ע"ש (י) ופי' ענין
כרש"י (כ) ופי' ענין ענין

תורה אור השלם

1. חפר עמק בו יפול ופרץ
גדר ישכנו נחש:
קבלת ח

הגהות הב"ח

(א) נב' שילוף משני
דקלים (מא' מי דקלים)
מח' ופי' ס"א חנו:
(ב) תוס' ד"ה ולתו ופי'
משום ענין ופי' דכפ"ב
דע"ז אחר: (ג) ד"ה רב
יוסף ופי' ואומר ד"ה לה
אלה חסד:

רבינו חננאל

מי דקלים. המעין הרצא
במערבא מבין אותן ג'
שחלים. ובידשמי שנין
מי דקלין שדוקין את
המרה. אבוב רעה. פי'
כלשון ישמעאל אבוב אל
רעא יצא רעא אל רעא.

בר קשא. ממונה למלך ישראל היה: דילמא חיויא דרבנן. שעבר על
נידוי חכמים ונחש הנושכו על כך אין לו רפואה לפיכך לא נמלא לו
רפואה: אין רבי. אין רבינו כך היה: דכי נח נפשיה דרב גור רב
יחזק. שיהיו ממעטים משמחה אותה שנה ולא יהא אדם מביא אסא

וגידמי להילולא בטבלא שהיו רגילים
להביא הדם וענפי דקלים לשמות לפני
התמן והכלה וכשמביאים אותן לפנייהם
מקששים לפנייהם בשוק בנאס
תופים חוגין בטבלא אשקליט"א וגור
של אשקשו לפנייהם עוד: דכריב.
נכך סביביו: וליסחוף דיקולא.
סל: אריש. דחיויא למעלה מראשו:
והידקיס מנייה. יוריד הסל מעט
מעט לצד הנחש ויבדיל בו הנחש
מבשרו שיעלה על הסל שאם אחוזו
יבדיל לו מנתקו בחזקה יכעס ויטענו:
כדי סליק. הנחש על הסל ימחק ויטענו
במים ויבדיל לו: דמיקני ביה חיויא.
כועס ורודף אחריו ומריח ריח פעמיו
ורודפו: לירכביה ארבע גרמדי.
שיסקו עקבי פעמיו ולא יוכל
להריסם: לישואר נגרא. חרץ של
מים ילגו: ארבע חסיה. שלא
יעלה אליו מהר ולא ירחיק רחוק: כי
כוכבי. במקום גלוי שלא יעלה דרך
הגג ויפיל עלומו עליו: שפי. ענפים
וקסמים וכל דבר המקשקש זה בזה
ושמעי קול כשיעצור עליהן וירגשו
החמולים ויחללוהו: כי חלפא. בין
החולות שאין נחש יכול לרוץ שם
יחזור לאחוריו: אי יכיר דעמיה
עלה. למאות תשמיש: השלם מאנה.
תפשוט בגדיה ותשליכם לפנייה: מאי
תקנא. אי יהיב דעמיה עלה:
תשמיש קמיה. עס בעלה ותתגנה
בפניו: והשדי ביה. ותורוק ביה:
דשפא אנה. דרך נשים לי ולחש
בעלמה הוא: דעילל כח חיויא. כשהוא
חאך לה נכנס כולו בזאת מקום:
ליפסעה. יפסקו את רגליה זה מזה:
אחרים חסיה. מקנא על זו ומקנא
על זו כדי שיתפתח רחמיה: וינשי
אגומרי. כי היכי דניסליק ריחא:
אנה חללי. סל מלא שחלים:
ריחאנה. שיש לו ריח טוב: וליסכו
הס. על גבי קרקע חמה מושבה:
והשקינו כהדי. היין והשחלים
כדי שיעלה הריח: לנפא. אשקליט"א:
דאי לא. קלי ליה הדר עילוי: לאסוי
טחול לשנייה. ואע"פ שקשה לפני
מעיים: כרשנין לבני מעיים. ואע"פ
שקשה לשנייה כדאמרין בצרכות
(דף מד:). סד"א כיון שקשים לאדם לאו
אורחיה למילכיהו אי לאו לרפואה שיש
בהם ומוכח מילתא ויתסר קמ"ל:
לנפס. פרי של אף קפרי"ר: חללי.
דקלים נטיות מין תמרים שנקרא
בלשון ארמי חללי: כסא קמא. דשמו
מהנה מיל: מרפי. וכל שנמעים
במקנא: אידך. כוס שני: משלם.
מאד: היכי דעילוי. ללולים: הכי
נפקי. שמנקין (ט) המעיים מן הרעי

מראשונים: והוא דלא רגיל. למשמי שיכרא ככר עברו מ' יוס: רב יוסף אמר ויחוס המררי. הוא מי דקרים ועל שם שדוקרים את החולי:
חילפא קורטמי. כרכוס: סיסני. כלי שנותנין בו תמרים כדאמרין בעלמא (ב"מ דף סו:) ואי אגביהו כרכוס קנהו. וסימנין דלא תחליף
שמעתתא שם כל זה יהא לך סימן שיש בו שני סמנין רב יוסף אמר שער: בין דכחא לערסא. בין פסח לערסא: דקמיט. ענין: קומא אלכסנדריא.
שרק אילנות של אלכסנדריא: גביא גילא. אלוים בלע"ז: כורכמא רישקא. כרכוס של בן קרי"ג אוריית"ל הגדל בגנים: לוכה. הן תלתא מיני
לישקיה בחמר: ולא מיעקרא. אינה נעקרת מלילד לפי שהין מפיג חוזקן של סמנים ומתפאח מן החולי: לירקונא פרי. מנייהו לשימי בשיכרא
וזהו רפואתו: ומיעקר. מלהוליד: לוכה חלפא בחמר. הדר נקט ליה משום הך רפואה דנקט ואולי: ואי לא כו'. כולה לא מעלו אלא לוכה:
קפיו

חיויא דרבנן שדקיה דלית ליה אסותא. אע"ג דגבי בן דמא בן
אחיתו של ר' ישמעאל בפרק ב' דמס' ע"ז (דף סו:) קאמר
שלא עבר על דברי חכמים שנאמר ופורץ גדר ישכנו נחש אע"ג דלא
היה ליה אסותא שהרי מנחם לא היה לו רפואה מוזמנת אבל הכא

בר קשא דפומבדיתא שדקיה חיויא הוה
תליסר חמרי חיוורתא בפומבדיתא קרעיהו
לכולהו ואישתכחו טריפה הואי חדא בההוא
גיסא דפומבדיתא עד ראולי מייתי לה אכלה
אריה אמר להו אב"י דילמא חיויא דרבנן
טריקה דלית ליה אסותא דכתיב 'ופורץ
גדר ישכנו נחש אמרו ליה אין רבי דכי נח
נפשיה דרב גור רב יצחק בר ביסנא דליכא
דלימטייה אסא וגידמי לבי הילולא [במבלא]
ואול איהו אמטי אסא וגידמי לבי הילולא
במבלא טריקה חיויא ומית האי מאן דכריב
חיויא לינחות למיא וליסחוף דיקולא ארישא
ולתדקיה מנייה וכי סליק עילוייה לישדיה
למיא וליסלוק וליתו האי מאן דמיקני ביה
חיויא אי איכא חבירה בהדיה לירכביה ארבע
גרמדי ואי לא ל"ישואר נגרא ואי לא ליעבר
נהרא וביליליא לותביה לפוריא אארבעה
חביתא וגיגני בי כוכבי וליתו ד' שונרי
והישרניהו בארבעה כרעי דפורייה וליתו
שחפי ולישדי התם דכי שמע קלי אכלי
ליה האי מאן דרהיט אבתריה לירחיט בי
חלתא האי איתתא דחיויא חיויא ולא ידעה
אי יהיב דעתיה עילוייה אי לא יהיב דעתיה
עילוייה תשלח מאנה ונשדדיה קמיה אי
מכרך בהו דעתיה עילוייה ואי לא יהיב
דעתיה עילוייה מאי תקנתה תשמש קמיה
איכא דאמרי כ"ש דתקוף ליה יצירה אלא
תשקול ממויה ומטופרה וינשי ביה ותימא
ידישתנא אנה האי איתתא דעילל בה חיויא
ליפסעה ולתבוה אתרתי חביתא וליתו
בישרא שמנה ולישדי אגומרי וליתו אגנא
דתחלי וחמרא ריחאנה ולותבו התם

ולישדוקניהו בהדי הדדי ולינקוט צבתא בידה דכי מירח ריחא נפיק ואתי
ולישקליה ולקלייה בנורא דאי לא הדר עילוייה: כל האוכלין כו': כל האוכלין
לאיתויי מאי "לאיתויי טחול לשנייה וכרשנין לבני מעיים כל המשקין
לאיתויי מאי לאיתויי מי צלפין בחומץ א"ל רבינא לרבא מהו לשתות מי
רגלים בשבת א"ל תנינא כל המשקין שותה ומי רגלים לא שתו אינשי:
חוז ממי דקלים: תנא חוז ממי דקרים מאן דתנא מי דקרים שהם דוקרים
את המרה ומאן דאמר מי דקלים שיוצאין מן שני דקלי (א) מאי מי דקלים
אמר רבה בר ברונא תרתי חללי איכא במערבא ונפקא עינא דמיא
מביניהו כסא קמא מרפי אידך משלשל ואידך כי היכי דעילוי הכי נפקי אמר
עולא לדידי שתי שיכרא דבבלאי ומעלי מיניהו והוא דלא רגיל ביה ארבעין
יומין רב יוסף אמר ויתום "המצרי תילתא שיערי ותילתא קורטמי ותילתא
מילחא רב פפא אמר תילתא חייט ותילתא קורטמי ותילתא מילחא (וכמונא)
י"וסימנין סיסאני ושתי להו בין דבחה לעצרתא דקמיט מרפי ליה ודרפי
קמיט ליה: וכוס עקרון: מאי כוס עקרון אמר ר' יוחנן לייתי מתקל
זווא קומא אלכסנדריא ומתקל זווא גביא גילא ומתקל זווא כורכמא
רישא ולישדוקניהו בהדי הדדי לוכה חלפא בחמר ולא מיעקרא לירקונא
תרין בשיכרא ומיעקר לוכה חלפא בחמר ולא מיעקרא ואי לא לייתי חלפא
קפיו

דלית ליה אסותא. שאם
נשמו נחש כשיל שער על
דברי חכמים לא תעלה
לי רפואה וימות. אם היה
מתפאח מנשיכה זו סופו
למות על ידי נשיכת חכרו
שעבר על דברי חכמים
חייב מיתה (ע"ז כו.) ופורץ
גדר. סייג של חכמים לעצור
על דבריהם. ישכנו נחש.
מיתה דדי שמים. ולפי
שער בלשון פירע נדה.
הסיר בחשולו לטון נשיכת
נחש. שהוא דר בחור נקי
כחלי בתוס פרעוס (קהלת
י. י.) דישתנא. נטרקון
ד' דק' ש' נשים ושם כד.
קורטמי. מוריקא קרי"ג
(פסחים מב.)

לוי א טושי"א ח"ס ס' שמח
ספיק לו:

לעזי רש"י

אשקליט"א. פמקון קטן.
אשקליט"ש [אשקליט"ש].
צבת.
קפרי"ר. שית צלק.
אלו"ם. צורף.
קרי"ג אוריית"ל.
כרכוס.

מוסף רש"י

דלית ליה אסותא. שאם
נשמו נחש כשיל שער על
דברי חכמים לא תעלה
לי רפואה וימות. אם היה
מתפאח מנשיכה זו סופו
למות על ידי נשיכת חכרו
שעבר על דברי חכמים
חייב מיתה (ע"ז כו.) ופורץ
גדר. סייג של חכמים לעצור
על דבריהם. ישכנו נחש.
מיתה דדי שמים. ולפי
שער בלשון פירע נדה.
הסיר בחשולו לטון נשיכת
נחש. שהוא דר בחור נקי
כחלי בתוס פרעוס (קהלת
י. י.) דישתנא. נטרקון
ד' דק' ש' נשים ושם כד.
קורטמי. מוריקא קרי"ג
(פסחים מב.)